

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД № РД – 991/23.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ**

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване
на Глухарчевидната жълтица
(*Leontodon saxatilis* Lam.)
в България
2014 – 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на проект **Life08NAT/BG/000279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: гл. ас. Владимир Владимиров (vladimir_dv@abv.bg), гл. ас. д-р Николай Велев (nikolay.velev@abv.bg)

Съдържание

1. РЕЗЮМЕ	5
2. УВОД	7
2.1. <i>Основание за разработване на плана</i>	7
2.2. <i>Процес на разработване на плана</i>	8
2.3. <i>Цел на плана за действие</i>	9
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	9
3.1. <i>Природозащитен статус</i>	9
3.2. <i>Законов статус</i>	10
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	10
4.1. <i>Таксономия и номенклатура</i>	10
4.2. <i>Биология на вида</i>	11
4.3. <i>Разпространение</i>	11
4.4. <i>Екология на вида</i>	12
4.5. <i>Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите</i>	13
4.6. <i>Данни за отглеждане на вида в контролирани условия</i>	19
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	19
5.1. <i>Неподлежащи на управление фактори</i>	19
5.1.1. <i>Популационно-биологични фактори</i>	19
5.1.2. <i>Конкуренция от страна на други видове</i>	19
5.1.3. <i>Климатични промени – уязвимост на вида</i>	19
5.1.4. <i>Съществени социално-икономически промени</i>	19
5.2. <i>Подлежащи на управление фактори</i>	20
5.2.1. <i>Влошаване и разрушаване на местообитания</i>	20
5.2.2. <i>Пряко унищожаване</i>	20
5.2.3. <i>Причинени от човешка дейност</i>	20
5.2.4. <i>Въздействие на социално икономически фактори от управляем характер</i> ...	20
5.2.5. <i>Инвазивни чужди видове</i>	21
5.2.6. <i>Случайни фактори</i>	21
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	21
6.1. <i>Опазване на местообитанията</i>	21
6.2. <i>Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг</i>	21

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му...	22
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	22
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	23
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ	25
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	28
10.1. Списък на използваните съкращения	28
10.2. Библиография	28
10.3. Снимков материал на вида и неговите местообитания	31
10.4. Методика за оценка на популациите и находищата	34
10.5. План за мониторинг, вкл. стандартни бланки, формуляри.....	28
10.6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от <i>Leontodon saxatilis</i> Lam. (Asteraceae) в семенни банки	47
10.7. Публикации, свързани с изследване на вида в страната	50
10.8. Карта с находищата на Глухарчевидната жълтица (<i>Leontodon saxatilis</i>) в страната.....	51
10.9. Индикативна карта на находищата на вида Глухарчевидна жълтица (<i>Leontodon saxatilis</i>).....	52
10.10. Заповед за обявяване на защитена територия.....	53

1. РЕЗЮМЕ

Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) е един от целевите видове по проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Целта на този проект е да бъдат опазени редки видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

Планът за действие за Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) е разработен за срок от 10 години и е в съответствие с изискванията на Наредба № 5 от 01.08.2003 г. на МОСВ. Основната цел на Плана е да се подобри неблагоприятния природозащитен статус на вида, като се създадат предпоставки за опазването и устойчивото управление на неговите популации и местообитания в страната.

Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) е многогодишно тревисто растение. Цъфти в периода юни – август, плодоноси юли – август. Размножава се със семена. Оценен като Застрашен (EN) по критериите на IUCN на национално ниво, включен в Червена книга на Р. България, т. 1 Растения и гъби. Естественият му географски ареал обхваща Западна, Централна и Южна Европа, Северозападна Африка. Видът е съобщен като нов вид за флората на страната през 2005 г. и до сега е установен само в няколко находища – при гр. Вършец и с. Спанчевци (флористичен район Предбалкан), в гр. Годеч, при с. Шума и в гр. Калोфер (флористичен район Стара планина), на 400–800 m н. в. Расте в полуестествени тревни съобщества – ливади и пасища, както и в създадени от човека местообитания – селищни тревни площи, улици и тротоари, в райони с умерено-континентален климат. Популациите му са малочислени, състоящи се от няколко десетки до няколкостотин индивида, разположени на малки групи. Растителността в местообитанията му обикновено е полуотворена (рядко до затворена). Среща се основно край коларски пътища и в участъци с по-разредена тревна растителност. Общото проективно покритие на растителността варира между 60 и 90%. Доминантни видове в съобществата са садината (*Chrysopogon gryllus*), обикновената полевица (*Agrostis capillaris*), многогодишния райграс (*Lolium perenne*), трескотът (*Cynodon dactylon*).

Основните заплахи за местообитанията и популациите на вида са конкуренция с други тревисти видове (многогодишни туфести житни видове), промяна в режима на

ползване на земите в находищата (намаляване на косенето и особено намаляване на пашата), осушаване на местообитанията в резултат на глобалните климатични промени. Потенциални заплахи от антропогенен характер са опожаряването, замърсяване с битови отпадъци в някои находища, както и реализирането на инвестиционни намерения (напр. разораване и засяване със земеделски култури).

За опазването на едно от находищата на вида е обявена защитена местност “Глухарчевидна жълтица” в землището на гр. Вършец, община Вършец.

Да бъдат предприети следните **мерки за подобряване на природозащитния статус на вида** в страната:

- ✓ обявяване на поне още една защитена местност за опазване на находище на вида;
- ✓ периодично събиране и съхранение на семена в Националната семенна генбанка в гр. Садово за *ex situ* опазване на вида;
- ✓ извършване на периодичен мониторинг на вида съгласно План за мониторинг на Глухарчевидната жълтица;
- ✓ проучване на други подходящи местообитания в подножията на Стара планина за издирване на нови суб-популации (със специално внимание на околностите на гр. Годеч и гр. Калофер);
- ✓ проучване на числеността и площта на всички известни до момента суб-популации на вида, както и на генетичната им изменчивост;
- ✓ периодично провеждане на информационни срещи с представители на РИОСВ, местните власти, НПО, училища и местни природолюбители в населените места, около които има находища на вида, за запознаването им с консервационния статус на вида, тенденциите в неговите суб-популации, необходимостта от и начините за неговото опазване.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Разработването и изпълнението на Планове за действие за опазване на застрашени растителни и животински видове е един от основните подходи в природозащитната дейност у нас и е залегнало в Закона за биологичното разнообразие в България.

Основание за разработването на План за действие за опазването на Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) е неблагоприятното състояние на популациите на вида в България.

Законова и нормативна основа за настоящия План за действие са:

- ✓ чл. 52, ал. 2 и чл. 53, ал. 2 от Закона за биологичното разнообразие, обн. ДВ бр. 77 от 9 Август 2002 г.
- ✓ Национален план за опазване на биологичното разнообразие 2005–2010 г., където сред мерките и подходите за постигане на целите на плана, към поддържащите и възстановителните мерки е предвидено: “Разработване и изпълнение на планове за действие за редки и застрашени видове растения и животни”.
- ✓ Наредба №5 от 01.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие, обн. ДВ бр. 73 от 19.08.2003 г.
- ✓ Задание от Министъра на околната среда и водите за разработване на План за действие за Глухарчевидната жълтица, който е един от целевите видове по проект “Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet – Life08NAT/BG/000279) по програмата на Европейския съюз за околна среда Life+. Концепцията за растителните резервати е разработена и приложена за първи път в област Валенсия, Испания, през 90-те години на XX в. Съгласно тази концепция, растителните микрорезервати са малки защитени територии – обикновено с размер до 20 ha, обявени за опазването на богата и уникална флора или на застрашени от изчезване видове растения. В микрорезерватите видовете и местообитанията са трайно защитени и се управляват въз основа на дългосрочен

мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията, запазване на генетичен материал в условия *ex situ*, повишаване на познанията и обществената ангажираност в природозащитните дейности. Микрорезерватите действат като отделни единици от цяла мрежа, създадена за покриване на една или повече популации от избраните застрашени таксони, за да се гарантира дългосрочното им наблюдение и развитието на експериментални дейности по опазването им.

2.2. Процес на разработване на плана

Възложител на Плана за действие е Министерството на околната среда и водите.

Изпълнител на заданието е екип от учени от отдел “Растително и гъбно разнообразие и ресурси” към Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН.

Автори на плана са:

Владимир Владимиров, ИБЕИ – БАН, e-mail: vladimir_dv@abv.bg

Николай Велев, ИБЕИ – БАН, e-mail: nikolay.velev@abv.bg

Планът е подготвен в резултат на проведени собствени наблюдения и изследвания на авторския колектив в периода 2005-2013 г., като е обобщена и анализирана съществуващата информация от всички основни литературни източници за българската флора, имащи отношение към вида (Dimitrova & al. 2005; Vladimirov & Dimitrova 2009; Владимиров, Димитрова 2011; Vladimirov & Petrova 2010; Bancheva & al. 2012), и колекциите в българските хербариуми (SO, SOA, SOM). В процеса на обработката и анализирането на събраната информация са извършени консултации с експерти от МОСВ и РИОСВ – Монтана, представители на община Вършец, както и с експерти, разработвали планове за действие за други растителни видове. В гр. Вършец бе проведено заседание на Комисия за обсъждане на заплахите и ограничителните режими в предложената за обявяване защитена местност за опазването на едно от находищата на вида край гр. Вършец.

Изготвянето на Плана за действие премина през следните етапи на работа:

A. Разработване на проект на плана за действие:

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида и местообитанията му по литературни и хербарни данни и инвентаризация на находищата – 2010 г.

2. Провеждане на работни срещи с представители на РИОСВ – Монтана и други заинтересовани страни за запознаване с целите и задачите на проект BulPlantNet и необходимостта от разработване на план за действие за вида – 2010 г.
 3. Теренни проучвания върху състоянието на популацията и местообитанията, определяне на заплахите, обработка и анализ на информацията – 2010–2013 г.
 4. Подготовка на първи вариант на плана за действие – 2013 г.
 5. Вътрешни обсъждания и консултации с експерти от РИОСВ – Монтана – 2013 г.
 6. Допълване на информацията – 2013 г.
- Б. Изготвяне на окончателния вариант на плана за действие:**
1. Внасяне на окончателния проект на план за действие в МОСВ – 2014 г.
 2. Разглеждане на проекта на план за действие от Националния съвет за биологично разнообразие – 2014 г.
 3. Корекции и допълнения след обсъждането в НСБР – 2014 г.
 4. Утвърждаване на плана от Министъра на околната среда и водите – 2014 г.

2.3. Цел на плана за действие

Целта на плана за действие е да се подобри неблагоприятния природозащитен статус на Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) в България, като се създадат предпоставки за опазването и устойчивото управление на популациите и местообитанията на вида в страната.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

- ✓ Застрашен вид [EN **V1ab(iii)+2ab(iii)**] съгласно Червения списък на папратовите и семенните растения в България (Vladimirov & Dimitrova 2009).
- ✓ Включен в Червена книга на Република България, т. 1. Растения и гъби (Владимиров, Димитрова 2011; <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>)

3.2. Законов статус

Видът няма никакъв законов статус съгласно националните, европейските и световните природозащитни нормативни документи. Едно от местообитанията на вида у нас е включено в списъка на Приложение I на Директива 92/43/ЕИО и Приложение I на Закона за биологичното разнообразие, е именно „6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*)”.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

- **Таксономия и номенклатура**

Leontodon saxatilis Lam., Fl. Franç. 2 (1779) 115 – Глухарчевидна жълтица

Синоними:

Hyoseris taraxacoides Vill., Prosp. Hist. Pl. Dauphiné 33 (1779).

Leontodon taraxacoides (Vill.) Mérat in Ann. Sci. Nat. (Paris) 22 (1831) 108.

Глухарчевидната жълтица принадлежи към сем. Сложноцветни (*Asteraceae*) подсем. Езичестоцветни (subfam. *Cichorioideae*).

- **Морфологично описание на вида**

Многогодишно тревисто растение с 2-3-делни власинки, разположени на къси стълбчета. Стъблата високи 5–20 cm, неразклонени. Листата дълги 20–150 mm, широки 3–10 mm, обратноланцетни, пересто врязани до почти целокрайни, клиновидностеснени в дръжка. Кошничките единични. Обвивните листчета дълги 6–9 mm, с тъмнокафяв ципест ръб, почти голи. Крайните езичести цветове със сивкаво-виолетова надлъжна ивица по външната си повърхност. Плодосемките от два типа – външните с къса хвърчилка от люспи, вътрешните с носче и хвърчилка от четинки. Цъфти VI–VII (VIII), плодоноси VII–VIII. Насекомооопрашвано растение. Размножава се със семена.

- **Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове**

Род Жълтица (*Leontodon* L.) е представен със 7 вида в българската флора. Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis*) се отличава от останалите видове по следната комбинация от белези: наличие на 2- или 3-делни власинки на къси стълбчета, обвивни листчета на кошничката с тъмнокафяв ципест ръб и наличие

на плодосемки от два типа – външни с къса хвърчилка от люспи и вътрешните с носче и хвърчилка от четинки.

4.2. Биология на вида

- **Биологичен тип**

Многогодишно тревисто растение.

- **Жизнена форма**

Хемикриптофит според класификационната схема на Raunkiaer (Raunkiaer 1934; Vegon & al. 2006), тъй като възобновителните пъпки се образуват на земната повърхност.

- **Опрашване. Вектори на опрашването**

Самонесъвместими, кръстосано-опрашващи се растения (Brändel 2007). Вероятно насекомо-опрашващи се.

- **Стопанско значение**

Глухарчевидната жълтица няма специално стопанско значение. Тя е част от състава на ксеромезофилни тревни съобщества, които се използват пасищно и сенокосно.

- **Хромозомни числа**

От българската популация на Глухарчевидната жълтица е установено хромозомно число $2n = 2x = 8$ (Dimitrova & al. 2005).

4.3. Разпространение

- **Общо разпространение на вида**

Географският ареал на Глухарчевидната жълтица обхваща Западна, Централна и Южна Европа, Северозападна Африка (Greuter 2006). Видът е пренесен и подивял (неофит) в Австралия и Северна Америка (Bogler 2006; Brändel 2007).

- **Разпространение в страната**

Флористични райони: *Предбалкан* [*Западен* – при гр. Вършец (SOM 157870, 157871) и с. Спанчевци (SOM 159059–159061, 157868, 157869)], *Стара планина* [*Западна* – гр. Годеч (SOM 165848) и при с. Шума; *Средна* – гр. Калофер (SOM 168721)] (Dimitrova & al. 2005; Vladimirov & Petrova 2010; Bancheva & al. 2012). Установен като нов вид за флората на България през 2002 г. (Dimitrova & al. 2005).

4.4. Екология на вида

- **Обща характеристика и състояние на местообитанията**

Глухарчевидната жълтица расте в сухи до умерено сухи пасища и сенокосни ливади, както и в създадени от човека местообитания (тревни площи в паркове, по тротоари, улици, алеи). Местообитанията са в добро състояние по отношение изискванията на вида, с умерен до интензивен режим на ползване, благоприятстващ запазването на Глухарчевидната жълтица.

- **Обобщени данни за условията на средата (надм. височина, наклон, изложение, основна скала, почви, климат)**

В България Глухарчевидната жълтица се среща на 400–800 м н. в. Терените са заравнени или с лек наклон, до 5–10° и различно изложение, но с предпочитания към южни и източни изложения. Видът не показва предпочитания към определена скална основа у нас. Почвите са средномощни до мощни. Расте по сухи до умереновлажни, добре отцедливи, варовикови до леко кисели, песъчливи почви. Може да понася периодично преовлажняване на почвата. Находищата на вида са в райони с умерено континентален климат. Средната годишна температура е около 10°C. Средномесечните януарски температури се колебят в интервала –1,4 до –2,4°C, а средномесечните юлски – в интервала 21–23°C. Разпределението на валежите е с типично умерено континентален режим – с максимум в периода май – юни и минимум през февруари. Годишната сума на валежите е между 700 и 800 мм. В рамките на Предбалкана са възможни валежи с интензивен и пороен характер (Тишков и др. 1989; Георгиев 1991).

- **Обобщени данни за растителните съобщества, в които се среща вида**

Глухарчевидната жълтица расте в затворени до полуотворени, полуестествени ксеромезофилни тревни растителни съобщества, както и в създадени от човека тревни площи (паркове, тротоари, селищни алеи). Видът показва ясни предпочитания към отворените участъци и към тези с частично нарушен субстрат и растителна покривка, с по-разредена и по-ниска тревна растителност. Общото проективно покритие на растителността варира между 60 и 90%. Средната височина на тревостоя е 15–60 см. Доминантни видове в тревните съобщества, в които се среща Глухарчевидната жълтица, са садината (*Chrysopogon gryllus*), многогодишният райграс (*Lolium perenne*), обикновената полевица (*Agrostis capillaris*), трескотът (*Cynodon dactylon*).

4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите

4.5.1. Находища на вида в Западен Предбалкан (при гр. Вършец и с. Спанчевци, общ. Вършец, обл. Монтана)

- **Условия на средата**

Находищата на вида са на 400–500 m надм. в., на заравнен до слабо наклонен терен (1–2°) със северозападно изложение при гр. Вършец и на заравнен до слабо наклонен терен (5–10°) с източно до югоизточно изложение при с. Спанчевци. Глухарчевидната жълтица се развива върху варовикова скална основа, но дебелината почвена покривка изолира до известна степен въздействието на скалната основа. Почвите са средномощни до мощни, сухи до умереновлажни, отцедливи, леко песъчливи. Климатът е умерено континентален. Средната годишна температура е около 10°C. Средномесечните януарски температури се колебят в интервала –1,5 до –2,5°C, а юлските 21–23°C. Валежите са с типичен умерено континентален режим – с максимум в периода май – юни и минимум през февруари. Годишната сума на валежите е 700–800 mm. Средната продължителност на периода с температура над 10°C е около 200 денонощия (Тишков и др. 1989).

- **Описание на растителните съобщества, в които се среща вида**

Глухарчевидната жълтица влиза в състава на ксеромезофилна тревна растителност, развиваща се върху варовикова скална основа. Растителните съобщества са затворени до полуотворени с общо проективно покритие на растителността 80–90%. Средната височина на тревостоя е около 60 см. Доминантен вид е садината (*Chrysopogon gryllus*). Растителността се отнася към съюз *Chrysopogono-Danthonion calycinae* Kojic 1957, разред *Festucetalia valesiaca* Br.-Bl. & Tüxen 1943 от клас *Festuco-Brometea* Br.-Bl. & R. Tx. in Br.-Bl. 1949.

Съпътстващи видове на *Leontodon saxatilis* в тези находища са: *Achillea millefolium*, *Agrostis capillaris*, *Anthoxanthum odoratum*, *Carex hirta*, *Centaureum erythraea*, *Chrysopogon gryllus*, *Dorycnium herbaceum*, *Festuca valesiaca*, *Filipendula vulgaris*, *Galium verum*, *Gratiola officinalis*, *Hieracium bauhini*, *Hieracium hoppeanum*, *Hypochoeris radicata*, *Leontodon hispidus*, *Lotus corniculatus*, *Plantago lanceolata*, *Potentilla erecta*, *Prunella laciniata*, *Prunella vulgaris*, *Sanguisorba minor*, *Sieglingia decumbens*, *Stachys officinalis*, *Trifolium arvense*, *T. campestre*, *T. montanum*, *T. pratense* и др.

- **Площ на находището**

Суб-популацията на вида при гр. Вършец е разположена на площ от около 1.5 ха. Общата площ на територията, която е предложена за защитена е 0,8 ха. Суб-популацията на вида при с. Спанчевци е разположена на площ от около 15 ха, но е с по-малка плътност от тази при гр. Вършец.

- **GPS координати на находището**

При гр. Вършец:

Централна точка на находището: N4790181, E199467

Източна точка на находището: N4790185, E199529

Западна точка на находището: N4790174, E199403

Северна точка на находището: N4790244, E199488

Южна точка на находището: N4790116, E199452

Централна точка на предложената защитена територия: N4790181, E199467

При с. Спанчевци:

Централна точка на находището: N4789373, E193337

- **Численост на индивидите**

По принцип популациите на Глухарчевидната жълтица у нас са малочислени, състоящи се от няколко десетки до няколкостотин индивида, разположени на малки групи. Популацията на вида при гр. Вършец е с численост около 100–150 индивида, докато тази при с. Спанчевци – около 100 индивида.

- **Плътност**

Суб-популацията на Глухарчевидната жълтица при гр. Вършец е с плътност от 0,01 индивида/m², докато тази при с. Спанчевци – около 0,0007 индивида/m². Пространственото разположение на индивидите е неравномерно, в малки групи.

- **Бележки за цялостното състояние на популацията и тенденции**

Суб-популациите на вида са с малка численост, но независимо от това има условия за устойчивото им съществуване. Видът е зависим от поддържане на известен режим на нарушеност на субстрата и растителната покривка, тъй като там конкуренцията с другите видове в тревното съобщество е значително по-малка. В този смисъл се насърчава умерена паша в ливадните съобщества след косенето.

- **Собственост на земите в природните местообитания на вида**

Основната част от популацията на вида се намира в землището на гр. Вършец, община Вършец, област Монтана. Собствеността на земите е „Стопанисвана от общината“ и „Частна“ и е с начин на трайно ползване „Естествена ливада“ и „Пасище, мера“. Местообитанието е под пасищен и сенокосен режим. По-малочислена е популацията на вида при с. Спанчевци. Там собствеността на земите в находището е „Частна“ и „Стопанисвана от общината“ и е с начин на трайно ползване „Използвана естествена ливада“ и „Изоставена орна земя поради маломерност“.

- **Собственост на земите и режим на ползване в района около находището**

Собствеността на земите в съседните територии на находището при гр. Вършец е „Частна“ и „Общинска публична“. Земите са с начин на трайно ползване „Естествена ливада“, „Пасище, мера“, „Полски път“ и „Полска култура“. Земите около находището при с. Спанчевци са „Частна“, „Стопанисвана от общината“, „Общинска публична“, „Държавна публична“ и „Държавна частна“. Земите са с начин на трайно ползване „Пасище, мера“, „Ниви“, „Път IV клас“ и „Дървопроизводителна горска площ“.

4.5.2. Находища на вида в Западна Стара планина (гр. Годеч и при с. Шума, общ. Годеч, обл. Софийска)

- **Условия на средата**

Находищата на вида са на 690–700 m надм. в., на заравнен терен в гр. Годеч и на 700–750 m надм. в., на заравнен до слабо наклонен терен (до 3–4°) с различно изложение при с. Шума. Почвите са средномощни до мощни, сухи до умереновлажни, отцедливи, леко песъчливи. Климатът е умерено континентален. Средната годишна температура е около 10°C. Средномесечните януарски температури се колебят в интервала –2 до –5°C, а средните юлски температури са в интервала 18–20°C. В затворените котловини има условия за проявата на типични инверсни състояния. Валежите са с типичен умерено континентален режим – с максимум в периода май – юни и минимум през февруари. Годишната сума на валежите е 550–600 mm (Георгиев 1991).

- **Описание на растителните съобщества, в които се среща вида**

Глухарчевидната жълтица влиза в състава на ксерофилна до ксеромезофилна тревна растителност. Растителните съобщества са полуотворени, с общо

проективно покритие на растителността 50–80%. Средната височина на тревостоя е около 30–40 см.

В гр. Годеч видът се среща в изкуствено създадени тревни площи в центъра на града, където липсва естествена растителна покривка. Основните съпътстващи видове са култивари на *Lolium perenne*, култивари на *Festuca* spp. (от тревни смеси), *Anagalis arvensis*, *Cirsium arvense*, *Leontodon hispidus*, *Plantago major*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia* и др.

Съпътстващи видове на *Leontodon saxatilis* в находището при с. Шума са: *Achillea millefolium*, *Agrostis capillaris*, *Bromus mollis*, *Carex hirta*, *Cichorium intybus*, *Cirsium ligulare*, *Cynodon dactylon*, *Cynosurus cristatus*, *Deschampsia caespitosa*, *Hypochoeris radicata*, *Lolium perenne*, *Lotus corniculatus*, *Mentha pulegium*, *Plantago lanceolata*, *Potentilla reptans*, *Taraxacum* sp., *Verbena officinalis* и др.

- **Площ на находището**

Суб-популацията на вида в гр. Годеч е разположена на площ от около 0,95 ha, а тази при с. Шума е разположена на площ от около 1,82 ha.

- **GPS координати на находището**

В гр. Годеч:

Централна точка на находището: N4764588, E666879

При с. Шума:

Централна точка на находището: N4761868, E670924

- **Численост на индивидите**

Суб-популацията на вида в гр. Годеч е с численост около 100 индивида, докато тази при с. Шума – около 800–1000 индивида.

- **Плътност**

Суб-популацията на Глухарчевидната жълтица в гр. Годеч е с плътност от 0,01% индивида/m², докато тази при с. Шума – около 0,03 индивида/m². Пространственото разположение на индивидите е силно неравномерно, в групи с различна големина, съсредоточавайки се в местата с най-отворена растителна покривка.

- **Бележки за цялостното състояние на популацията и тенденции**

Суб-популациите на вида са с малка численост и площ, но независимо от това има условия за устойчивото им съществуване. Тъй като видът е зависим от поддържане на режим на нарушеност на субстрата и растителната покривка,

многократното косене през вегетационния сезон или паша с умерена до силна интензивност подпомагат оцеляването на вида.

- **Собственост на земите в природните местообитания на вида**

В гр. Годеч собствеността на земите е „Съсобственост“ и е с начин на трайно ползване „Жилищна територия“. Тревната покривка се коси неколкократно през вегетационния сезон във връзка с поддържане на градските тревни площи. При с. Шума собствеността на земите в находището е „Общинска частна“, „Общинска публична“, „Частна“ и „Стопанисвана от общината“ и са с начин на трайно ползване „Естествена ливада“, „Нива“, „Пасище, мера“, „Полски път“, „Гори в земеделски земи“ и „Канал“. В местообитанието се пашува, като пашата е с умерена до висока интензивност.

- **Собственост на земите и режим на ползване в района около находището**

Собствеността на земите в съседните територии на находището в гр. Годеч е „Съсобственост“. Земите са с начин на трайно ползване „Жилищна територия“. Земите около находището при с. Шума са „Общинска частна“, „Общинска публична“, „Частна“ и „Стопанисвана от общината“. Земите са с начин на трайно ползване „Естествена ливада“, „Нива“, „Пасище, мера“, „Полски път“, „Гори в земеделски земи“ и „Канал“.

4.5.3. Находище на вида в Средна Стара планина (гр. Калофер, общ. Карлово, обл. Пловдив)

- **Условия на средата**

Находището на вида е на около 600 m надм. в., на заравнен до слабо наклонен терен (до 1–2°) с различно изложение. Глухарчевидната жълтица се развива в градските тревни площи, между тротоарните плочки и в пукнатини на асфалтовата покривка по улиците. Почвите са средномощни в тревните площи до плитки или почти липсващи по тротоарите и улиците, сухи до умереновлажни, отцедливи, обикновено песъчливи. Климатичните условия са сходни с тези в останалите находища на вида в страната. Климатът е умерено-континентален, със средногодишна температура на въздуха 10–11°C, средна януарска температура 0 до –1°C и средна юлска температура 20–21°C. Продължителността на периода с активна вегетационна температура (над 10°C) е около 200 денонощия. Средните годишни валежи са около 600–650 mm, с

майско-юнски максимум и януарско-февруарски минимум (Пенчев и др. 1989; Георгиев 1991; Йорданова и др. 2002).

- **Описание на растителните съобщества, в които се среща вида**

Растителните съобщества, в които се среща Глухарчевидната жълтица, са изцяло изкуствени, с проективно покритие около 60–80% в тревните площи, до под 10% по тротоарите и улиците. Средната височина на тревостоя е около 15–25 cm.

Съпътстващи видове на *Leontodon saxatilis* са: *Berteroa incana*, *Chondrilla juncea*, *Cichorium intybus*, *Crepis foetida*, *Erigeron annuus*, *E. canadensis*, *Lactuca serriola*, *Leontodon autumnalis*, *Lolium perenne*, *Lotus corniculatus*, *Plantago lanceolata*, *Poa angustifolia*, *Rumex acetosella*, *Trifolium repens* и др.

- **Площ на находището**

Популацията на вида е разположена на площ от около 8,86 ha.

- **GPS координати на находището**

Централна точка на находището: N4719707, E334057

- **Численост на индивидите**

Популацията на вида в гр. Калофер е с численост от около 50–60 индивида.

- **Плътност**

Популацията е с плътност от 0,0007 индивида/m². Пространственото разположение на индивидите е силно неравномерно, в малки групи или представено с единични растения.

- **Бележки за цялостното състояние на популацията и тенденции**

Популацията на вида в Калофер е с много малка численост. Видът не бе намерен в тревни съобщества около града, независимо от неколkokратните търсения. Поради наличието на подходящ субстрат в града и много добрите приспособления (наличие на хвърчилка при вътрешните семена в кошничката) за разпространение на семената, вероятно популацията ще продължи да съществува, въпреки ниската численост.

- **Собственост на земите в природните местообитания на вида**

Собствеността на земите е „Съсобственост“ и е с начин на трайно ползване „Жилищна територия“.

- **Собственост на земите и режим на ползване в района около находището**

Собствеността на земите в съседните територии на находището е „Съсобственост“. Земите са с начин на трайно ползване „Жилищна територия“.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Видът не се отглежда при контролирани условия.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

Популациите на Глухарчевидната жълтица са малочислени, обикновено на малка площ, което ги прави уязвими на случайни фактори.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

Глухарчевидната жълтица е уязвима към конкуренцията на други тревисти видове, най-вече многогодишни туфести житни треви, напр. садината (*Chrysopogon gryllus*), валезийската власатка (*Festuca valesiaca*), обикновената полевица (*Agrostis capillaris*). Подобни конкурентни отношения са най-силно проявени в находищата при гр. Вършец и при с. Спанчевци. Настъплението на храсти в местообитанията е потенциална заплаха при преустановяване на сегашните режими на сенокосно и пасищно ползване на тревните съобщества, но засега тази заплаха не е проявена.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

Един от основните естествени фактори, оказващи влияние върху състоянието на популацията на вида е влажността на субстрата. Глухарчевидната жълтица е част от ксеромезофилни тревни съобщества, отнасящи се към съюз *Chrysopogono-Danthonion calycinae*. Продължителното засушаването на климата ще окаже негативно влияние върху популацията на Глухарчевидната жълтица и ще доведе до изместване на ксеромезофилната тревна растителност от ксеротермна такава. Промяната на типа тревна растителност води със себе си реалната заплаха от изместване на Глухарчевидната жълтица от конкурентни видове.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Съществени заплахи и лимитиращи фактори в резултат на социално-икономически промени за момента не се наблюдават.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

За момента не се наблюдават процеси на физическо унищожаване на местообитанията на вида. Потенциална заплаха е обрастването с храсти поради преустановяване на пашата и коситбата.

5.2.2. Пряко унищожаване

При проведените теренни наблюдения не беше констатирано пряко унищожаване на индивиди на Глухарчевидната жълтица. Пряко унищожаване на индивиди на вида може да се получи при опожаряване на терените.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

Основните антропогенни фактори, оказващи влияние върху състоянието на популацията на Глухарчевидната жълтица са пашата, коситбата, битовото замърсяване и опожаряването на терените. Замърсяването с битови отпадъци води до влошаване на местообитанията и е наблюдавано в изолирани случаи в или близо до находищата при гр. Вършец и при с. Шума. Опожаряването през вегетационния сезон оказва негативно влияние върху популацията, тъй като индивидите на Глухарчевидната жълтица изгарят, а заедно с тях и образуватите плодосемки. Промяната в режима на ползване е ключовият фактор, който би имал най-негативни последици за състоянието на популациите. Глухарчевидната жълтица се развива най-добре при ежегодно косене и последващо пасищно ползване на терените или при умерена до силна паша. Преустановяването на пасищния и сенокосния режим на ползване би довело до съгъстяване на тревната покривка от по-конкурентноспособни многогодишни туфести житни видове, а по-късно и до настъпление на храстова и дървесна растителност, което в крайна сметка ще доведе до изчезването на вида.

5.2.4. Въздействие на социално икономически фактори от управляем характер

Реализирането на инвестиционни намерения в находищата е потенциална заплаха, която може да причини необратими негативни последици както за вида, така и за неговите местообитания. Съществува потенциална опасност ливадите да бъдат

разорани и превърнати в земеделски култури, при което популациите на вида ще бъдат унищожени.

5.2.5. Инвазивни чужди видове

За момента не се наблюдава конкурентен натиск от инвазивни видове върху популацията на Глухарчевидната жълтица.

5.2.6. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популацията на Глухарчевидната жълтица.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитанията

- ✓ За опазване на находището на вида при гр. Вършец е обявена защитена местност “Глухарчевидна жълтица”, землище на гр. Вършец, общ. Вършец, със Заповед № РД-643 от 14 август 2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 75/2012 г.);
- ✓ Находището на вида при гр. Вършец се намира извън, но непосредствено до границите на защитена зона по смисъла на Закона за биологичното разнообразие BG0001040 „Западна Стара планина и Предбалкан” за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/2007 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 85/2007 г.), изменена с Решение № 811/2010 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 96/2010 г.).

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- ✓ Видът е оценен като Застрашен (EN) на национално ниво и е включен във второто издание на Червена книга на Република България, т. 1. Растения и гъби;
- ✓ Обявена е защитена местност за опазване на едно от находищата на вида;
- ✓ Изготвен е дългосрочен (10-годишен) план за мониторинг на част от популациите на Глухарчевидната жълтица (Приложено);

- ✓ Изготвен е настоящият План за действие за опазване на вида.

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- ✓ Проведени са информационни срещи с местните власти с цел информирането им за конзервационната значимост на вида и необходимостта от опазването му;
- ✓ Поставено е табло в центъра на гр. Вършец с информация за вида и защитената местност;
- ✓ Подготвен е и ще бъде разпространен плакат за целевите видове по проект *“Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”* на територията на РИОСВ – Монтана;
- ✓ Отпечатана е и ще бъде разпространена научно-популярна книга: Пеев, Д. и др. 2013. *Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати (Life08/NAT/BG/000279)*. ИБЕИ – БАН & МОСВ, 54 с., на български и английски език, която съдържа информация и за Глухарчевидната жълтица.
- ✓ Предоставена е информация за вида на интернет-страницата на проект *“Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”* – www.bulplantnet-bg.skay.com.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретните дейности, графикът за реализацията им, необходимият бюджет и отговорните институции са посочени в таблицата в част 9 “Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори”. Приоритетни действия са ежегодно наблюдение на избрани находища на вида (при гр. Вършец и при с. Шума) и вземане на своевременни природозащитни мерки при необходимост.

7.1. Политики и законодателство

- ✓ Маркиране на границите на защитена местност “Глухарчевидна жълтица”, землище на гр. Вършец и поставяне на информационна табела за целта на защитената територия.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията му – *in situ* и *ex situ*

- ✓ Периодично събиране и съхранение на семена в Националната семенна генбанка в гр. Садово за *ex situ* опазване на вида.

7.3. Изследвания и мониторинг

- ✓ Извършване на периодичен мониторинг на вида съгласно План за мониторинг на Глухарчевидната жълтица (Приложено).
- ✓ Проучване на други подходящи местообитания в подножията на Стара планина за издирване на нови суб-популации (със специално внимание на околностите на гр. Годеч и гр. Калофер).
- ✓ Проучване на числеността и площта на всички известни до момента суб-популации на вида.
- ✓ Проучване и сравнение на генетичната изменчивост на известните суб-популации на вида в страната.

7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- ✓ Периодично провеждане на информационни срещи с представители на местните власти в гр. Вършец, с представители на РИОСВ – Монтана и РИОСВ – София, с природолюбители и местни НПО с цел запознаването им с консервационния статус на вида, тенденциите в неговите суб-популации, необходимостта от и начините за неговото опазване.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността за постигане на благоприятен консервационен статус на вида.

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% от броя изпълнени дейности от Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в	% изразходени средства	всяка година	МОСВ

Плана средства са усвоени	от предвидените в Плана за действие за съответната година		
Местните власти и жителите на общината, запознати с проблемите по опазването на вида	Проведена анкета/допитване с местните власти и жителите на общината	веднъж на три години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Констатирани видими намаления на площта на популацията	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН
Числеността на индивидите в находището остава стабилна или нараства	Брой на индивидите в площадките за мониторинг в дадено находище на вида	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН
Липсват видими нарушения в местообитанията на вида	Констатирани видими нарушения в състоянието на местообитанията	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Дейности	Отговорни институции/ партньори	Необходими средства, в лв.											Източници на финансиране*
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I. Цел: Политики и законодателство													
I.1. Маркиране на границите на ЗМ “Глухарчевидна жълтица” при гр. Вършец и поставяне на информационна табела за целите на защитената местност	РИОСВ – Монтана	500										500	Национално финансиране
I.2. При постъпване на инвестиционни предложения и провеждането на процедури по ОВОС/ЕО и ОС да се оценява евентуалното въздействие на инвестиционните предложения върху популациите и/или местообитанията на вида	РИОСВ – Монтана	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране
I.3. Обявяване на още една защитена местност (напр. край гр. Годеч или с. Шума)	ИБЕИ – БАН РИОСВ – София			1000	600	+	+	+	+	+	+	1600	Национално финансиране

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на вида													
II.1. Проучване на подходящи местообитания в подножията на Стара планина за издирване на нови суб-популации на вида (специално около гр. Годеч и гр. Калофер)	ИБЕИ – БАН	700	700	700	700							2800	Национално финансиране, европейски и международни фондове
II.2. Проучване на генетичната изменчивост на известните субпопулации	ИБЕИ – БАН Други научни организации		2500	2500								5000	Национално финансиране, европейски и международни фондове
III. Цел: Мониторинг на вида													
III.1. Обучение на извършващите мониторинга лица	ИБЕИ – БАН, РИОСВ-Монтана	+	+										Проект Life08 NAT/BG/279 на ИБЕИ
III.2. Адаптиране на мониторинговите планове в съответствие с методиката от НСМБР	ИБЕИ – БАН	+	+										Проект Life08 NAT/BG/279 на ИБЕИ
III.3. Залагане на 2 площадки за мониторинг в района на с. Шума	ИБЕИ – БАН		70									70	Национално финансиране
III.4. Дългосрочен мониторинг на популациите	РИОСВ-Монтана/София, експерти ботаници	420	80	130	420	130	130	420	130	130	420	2410	Национално финансиране
IV. Цел: <i>Ex-situ</i> опазване на вида													
IV.1. Събиране и депозиране на семенен материал в Националната семенна генбанка в Садово	ИБЕИ – БАН	+	600				600				600	1800	Национално финансиране, европейски и международни

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	фондове 14
V. Цел: Повишаване на информираността на местното население													
V.1. Разяснителна и информационна дейност сред обществеността по места – работни срещи с кметове, еколози на общини, НПО, учаци, природозащитници и др.	ИБЕИ – БАН, РИОСВ, НПО	200	200			200			200			800	Проект Life08 NAT/BG/279 на ИБЕИ
V.2. Разпространение на печатни информационни материали сред местната общественост	ИБЕИ – БАН Общини, НПО, РИОСВ	+	+										Не е необходимо финансиране
V.3. Предоставяне на текуща информация на Internet страниците на проекта, РИОСВ, МОСВ и в медиите	ИБЕИ – БАН	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Не е необходимо финансиране

* Посочените в таблицата източници на финансиране са индикативни и средства за изпълнение на дейностите могат да се търсят и от други източници

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1. Списък на използваните съкращения

БАН	Българска академия на науките
ЕО	Екологична оценка
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПО	Неправителствена организация
НСБР	Национален съвет за биологично разнообразие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОС	Оценка за съвместимост
РиОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
IUCN	Световен съюз за защита на природата (International Union for Conservation of Nature)
SO	Хербариум на Биологически факултет, СУ “Св. Кл. Охридски”
SOA	Хербариум на Аграрния университет, Пловдив
SOM	Хербариум на ИБЕИ – БАН

Приложение 2. Библиография

- Владимиров, В., Димитрова, Д.** 2011. Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.). - В: **Пеев, Д. (ред.)**, Червена книга на Република България. Том 1. Растения и гъби. БАН, МОСВ. Линк към публикацията: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>
- Георгиев, М.** 1991. Физическа география на България. Унив. Изд. „Св. Кл. Охридски“.
- Директива на Съвета 92/43/ЕИО** от 21.05.1992 за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна.
- Закон за биологичното разнообразие.** 2002. Държавен вестник, 77: 9–43; изм. ДВ бр.88 от 4.11.2005 г.; изм. ДВ. бр.105 от 29 декември 2005 г., изм. ДВ. бр. 29 от 7 април 2006г., изм. ДВ. бр. 30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ. бр.34 от 25 април 2006 г., изм. ДВ. бр.52 от 29 юни 2007 г.; изм. ДВ. бр. 64 от 7 август 2007г.
- Закон за защитените територии.** 1998. Държавен вестник, 133; изм. ДВ. бр. 98 от 12 ноември 1999 г.; изм. ДВ. бр. 28 от 4 април 2000 г.; изм. ДВ. бр. 48 от 13 юни 2000 г.; доп. ДВ. бр. 78 от 26 септември 2000 г.; изм. ДВ. бр. 23 от 1 март 2002 г.; изм. ДВ. бр. 77 от 9 август 2002 г.; изм. ДВ. бр. 91 от 25 септември 2002 г.; изм. ДВ. бр. 28 от 1 април 2005 г.; изм. ДВ. бр. 94 от 25 ноември 2005 г.; изм. ДВ. бр. 30 от 11 април 2006 г.; изм. ДВ. бр. 65 от 11 август 2006 г.
- Закон за изменение и допълнение на закона за биологичното разнообразие.** 2007. Държавен вестник, 94: 2–44.
- Йорданова, М., Велев, С., Дреновски, И.** 2002. Характеристика на физикогеографските области. – В: **Копралев, И. и др. (ред.)**, География на България. Физическа и социално-икономическа география, с. 391-410. Географски и-т, БАН & ФорКом, София.
- Пенчев, П., Тишков, Х., Данева, М., Горунова, Д.** 1989. Старопланинска област. – В: **Мишев, К. и др. (ред.)**, География на България. Т. 3. Физико-географско и социално-икономическо райониране, с. 85-113. Изд. БАН, София.
- Тишков, Х., Михайлов, Ц., Зяпков, Л., Горунова, Д.** 1989. Предбалканска област. – В: **Мишев, К. и др. (ред.)**, География на България. Т. 3. Физико-географско и социално-икономическо райониране, с. 65-85. Изд. БАН, София.
- Bancheva, S., Vladimirov, V. & Delcheva, M.** 2012. Reports 1–3. – In: **Vladimirov, V. & al. (comp.)**, New floristic records in the Balkans: 19. – Phytol. Balcan., **18(2)**: 206.
- Begon, M., Townsend, C. & Harper, J.** 2006. Ecology. From Individuals to Ecosystems. Blackwell Scientific Publications, Oxford.
- Bilz, M., Kell, S.P., Maxted, N. & Lansdown, R.V.** 2011. European Red List of Vascular Plants. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Bogler, D.J.** 2006. *Leontodon* L. – In: Flora of North America Editorial Committee (eds), Flora of North America North of Mexico. Vol. 19, pp. 294-296. New York and Oxford.
- Brändel, M.** 2007. Ecology of achene dimorphism in *Leontodon saxatilis*. – Annals of Botany, **100**: 1189-1197.
- Dimitrova, D., Vladimirov, V. & Apostolova, I.** 2005. *Leontodon saxatilis* (Asteraceae) – a new species for the Bulgarian flora. – Fl. Medit., **15**: 219-223.

- Finch, R. A. & Sell, P. D.** 1976. *Leontodon* L. – In: **Tutin, T. G. & al. (eds)**, Flora Europaea. Vol. 4, 310-315. Cambridge Univ. Press, Cambridge.
- Greuter, W.** 2006+. Compositae (pro parte majore). – In: Greuter, W. & Raab-Straube, E. von (eds), Compositae. Euro+Med PlantBase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity. – <http://www.emplantbase.org/home.html> (accessed December, 2013).
- IUCN.** 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge.
- IUCN.** 2003b. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. IUCN Species Survival Commission. Gland & Cambridge.
- IUCN.** 2003a. Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge.
- Raunkiaer, C.** 1934. The Life Forms of Plants. Oxford University Press, Oxford. (Translated from the original published in Danish, 1907.)
- Vladimirov, V. & Dimitrova, D.** 2009. *Leontodon saxatilis* Lam. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., **15**(1): 63-94.
- Vladimirov, V. & Petrova, A.S.** 2010. Reports 92-102. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 13. – Phytol. Balcan., **16**(1): 161-164.
- Walter, K.S. & Gillett, H.** (eds) 1998. *1997 IUCN Red List of Threatened Plants*. Compiled by the World Conservation Monitoring Centre. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK.

Приложение 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания

Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.)

Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) – месец август, фаза на цъфтеж и образуване на плодове

Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) – приосновна листна розетка

Общ изглед на местообитанието на Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) в защитена местност “Глухарчевидна жълтица”, землище на гр. Вършец

Приложение 4. Методика за оценка на популациите и находищата

Методика

за оценка на популациите и находищата на растителния вид

Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis*)

За оценка състоянието на популациите и находищата **в периода на прилагане на плана за действие** (2014–2023 г.) ще бъде използвана Методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тази Методика се разработва на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr>

По време на разработване на плана за действие, в периода 2011–2013 г., данните от провеждания мониторинг са събирани, следвайки гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения, като са отчитани основните популационни параметри (според методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и (Ryttäri & al., eds. 2003) в Полевия формуляр за набиране на първични данни

Приложение 5. План за мониторинг, вкл. стандартни бланки, формуляри

ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ НА *LEONTODON SAXATILIS* LAM.

Разработен от: Владимир Владимиров и Николай Велев

1. Въведение

Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) е един от целевите видове, обект на проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растенията в България, чрез прилагане на модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Целта на този проект е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

2. Цели на мониторинга

- 2.1. Да се установи динамиката на популацията.
- 2.2. Да се запази сегашният размер и състояние на популацията.
- 2.3. Да се запази сегашното състояние на местообитанието.
- 2.4. Да се установяват своевременно заплахите за популацията и да се предприемат адекватни мерки за тяхното минимизиране.

3. Обща информация за вида

Leontodon saxatilis (сем. *Asteraceae*) е многогодишно нежлезисто влакнесто тревисто растение; власинките 2- или 3-делни, разположени на къси стълбчета. Стъблата високи 5–20 cm, неразклонени. Листата дълги 20–150 mm, широки 3–10 mm, обратноланцетни, целокрайни или пересто врязани, клиновидностеснени в дръжка. Кошничките единични. Обвивните листчета дълги 6–9 mm, с тъмнокафяв ципест ръб, почти голи. Крайните езичести цветове със сивкаво-виолетова надлъжна ивица по външната си повърхност. Плодосемките от два типа – външните с къса хвърчилка от люспи, вътрешните с носче и хвърчилка от четинки. Цв. VI–VII, пл. VII–VIII. Размножава се със семена.

Природозащитен статут: Застрашен (EN) на национално ниво (Vladimirov 2009).

Разпространение в България: флористични райони Предбалкан (Западен), Стара планина (Западна, Средна), на около 400–800 m надм. в. Установен за флората на България през 2002 г. (Dimitrova & al., 2005).

Местообитания на вида: – край коларски пътища и в участъци с по-разредена тревиста растителност в сенокосни ливади и пасища.

Общо разпространение: Западна, Централна и Южна Европа, Северозападна Африка.

Основни заплахи за вида: Потенциални заплахи за вида са промяна на начина на ползване на земите (в момента територията на защитената местност е с начин на трайно ползване “естествена ливада”) и битово замърсяване поради близост на находището до ромската махала на гр. Вършец.

4. Показатели за мониторинг

За мониторинга на вида се използва Формуляр за мониторинг на висши растения на ИАОС, който е допълнен с Допълнителен формуляр, изготвен от експертите в проекта специално за вида. По-долу са изброени само показателите от Допълнителния формуляр.

4.1. Отчетни единици

- индивиди.

4.2. Свързани с цялата популация в защитената територия

4.2.1. Окомерна оценка за състоянието на популацията.

4.2.2. Видими нарушения в местообитанието.

4.2.3. Заплахи за популацията.

4.3. Свързани с постоянните площадки за мониторинг

4.3.1. Брой на цъфтящите индивиди от *Leontodon saxatilis* във всяка площадка за мониторинг.

4.3.2. Брой на нецъфтящите индивиди от *Leontodon saxatilis* във всяка площадка за мониторинг.

4.3.3. Максимална височина на надземните части на най-високите 3 цъфтящи индивида в площадката.

4.3.4. Брой на кошничките на всеки от трите най-високи цъфтящи индивида.

4.3.5. Фотография на всяка постоянна площадка за мониторинг (винаги от една и съща изходна точка).

4.3.6. Фитоценологично описание на всяка площадка за мониторинг.

5. Описание на методите на мониторинг

За попълването на Формуляра за мониторинг на висши растения на ИАОС се използва издадената към него методика. По-долу са посочени указания само за показателите от Допълнителния формуляр.

5.1. Място за извършване на мониторинга: популацията на *Leontodon saxatilis* на територията на защитена местност “Глухарчевидна жълтица в землището на гр. Вършец”.

5.2. **Вид и брой площадки за мониторинг:** 2 броя площадки за мониторинг, с размер 4 × 4 m [43.204450°N, 23.300520°E; 43.204664°N, 23.300923°E].

5.3. **Време на мониторинга:** по време на цъфтежа, в периода 10–20 юли за всички показатели.

5.3.1. ежегодно – за показатели 4.2.1. – 4.2.3., 4.3.1. – 4.3.5.

5.3.1. през 2 години (на всяка трета година) – за параметър 4.3.6.

5.4. **Допълнителни указания към някои показатели**

- към показател 4.2.1. – отчита се видимото състояние на индивидите, като наличие на увредени индивиди, гъбни заболявания, нападение от насекоми-вредители и т.н.
- към показател 4.2.3. – заплахите се отбелязват при всяко посещение от приложен списък (към полевия формуляр);
- към показател 4.3.5. – изходните точки за фотографиране на площадките за мониторинг се определят през първата година на мониторинга и остават постоянни за следващите години;
- към показател 4.3.6. – фитоценологичните описания се извършват от специалист – ботаник по методиката на Braun-Blanquet;

6. Необходими ресурси (за 10 години)

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2014	3 дни през юли за експерти от проекта 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 40 лв квартирни = 160 лв пътни (за 450 км) – 120 лв 1 ден през юли за експерти от РИОСВ 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв	2 от екипа на Life 08/NAT/BG/279 2 от РИОСВ Монтана	420 лв от проекта
2015	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 2 дни през юли (с. Шума): 2 дни × 2 експерти × 10 лв дневни = 40 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	150 лв
2016	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 1 ден през юли (с. Шума) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	130 лв

2017	3 дни през юли 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 450 км) – 120 лв	2 ботаници (ИБЕИ)	440 лв
2018	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 1 ден през юли (с. Шума) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	130 лв
2019	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 1 ден през юли (с. Шума) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	130 лв
2020	3 дни през юли 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 450 км) – 120 лв	2 ботаници (ИБЕИ)	440 лв
2021	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 1 ден през юли (с. Шума) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	130 лв
2022	1 ден през юли (Вършец) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 200 км) – 60 лв 1 ден през юли (с. Шума) 1 ден × 2 експерти × 10 лв дневни = 20 лв пътни (за 100 км) – 30 лв	2 от ИБЕИ или 2 от РИОСВ Монтана и 2 от РИОСВ София	130 лв
2023	3 дни през юли 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 450 км) – 120 лв	2 ботаници (ИБЕИ)	440 лв

необходим реквизит за терен: рулетка – 20 м, бланки за мониторинг (на ИАОС и Допълнителния формуляр) и методиките към тях, GPS-устройство, фотоапарат, молив, химикал, здрав конец за маркиране на площадките – минимум 1 бр. × 25 м,

минимум 4 маркерни колчета с дължина 60-70 cm, калкулатор, клипборд, бележник, чук (около 1 kg), металотърсач, схеми с разположението на площадките и индивидите за мониторинг, GPS-координати на площадките и индивидите за мониторинг.

реквизит за фитоценологичните описания: формуляр за фитоценологични описания

Цитирана литература

Закон за биологичното разнообразие. 2002. Държавен вестник, бр. **77** от 9.08.2002; изм. ДВ бр. **94** от 16.11.2007.

Dimitrova, D., Vladimirov, V. & Apostolova, I. 2005. *Leontodon saxatilis* (Asteraceae) a new species for the Bulgarian flora. – *Flora Mediterranea* 15: 219-223.

Vladimirov, V. & Dimitrova, D. 2009. *Leontodon saxatilis* Lam. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – *Phytol. Balcan.*, **15**(1): 77.

Попълнен формуляр от мониторинга на популацията през 2013 г.

Вид (латинско име): <i>Leontodon saxatilis</i> Lam.			
Дата	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност]	
16.08.2013	9,30 ч./ 12,30 ч.	Гр. Вършец, десния бряг на р. Ботуня	
Пробна площ (име/№) 1 GPS координати на пробната площ (WGS 84):			
Longitude 23.300867 E	Longitude 23.300029 E	Longitude 23.300567 E	Longitude 23.301352 E
Latitude 43.204745 N	Latitude 43.204185 N	Latitude 43.203685 N	Latitude 43.204188 N
Населено място		Област *	Община *
Гр. Вършец		Монтана	Вършец
NUTS код *	РДГ *	РИОСВ *	Държавно * Горско Стопанство (ДГС)
	Берковица	Монтана	
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС) *	Отдел *	Подотдел *	
Надморска височина: 360 м		Биогеографски регион * Континентален	
Мястото попада в: *			
[ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името]			
Защитена територия по ЗЗТ:	Име		
Национален парк	ПУ:		
	Отдел:	Подотдел:	
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност	Глухарчевидна жълтица		
Други защитени територии:	Име		
Защитена зона за птици			
Защитена зона за месообитания			
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: ливадно, след което пасищно (НТП – естествена ливада) *			
Собственост на земята: стопанисвана от общината *			
Екип:	Наблюдатели	Институция	
1.	Владимир Владимиров	ИБЕИ – БАН	
2.	Николай Велев	ИБЕИ – БАН	

1

Забележка: полетата, отбелязани със знак *, не е задължително да се попълват на терен

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находищата [в м]
Туристически пътеки	Не	
Горски пътища	Да	90 м
Потоци	Не	
Реки	Да	170 м (р. Ботуня)
Обработваеми места	Не	
Населени места	Да	500 м Гр. Вършец
Постройки	Не	
Пътища	Не	

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади върхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията:

[отбелязва се с +]

Поници, пъпки

Начало на вегетация

Вегетация

Край на вегетация

Отмиране

Генеративно развитие на популацията:

[отбелязва се с +]

Появяване на съцветия /спороносните листа

Бутонизация /начало на спорообразуване

Начало на цъфтежа /спорообразуване

Пълен цъфтеж /спороносене

Край на цъфтежа/ спороносенето

Узряване на плодовете/спорангиите

Зрели плодове/спорангии

+

Няма признаци на генеративни органи

GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude 23.30052 E Latitude 43.20445 N (отчетна площадка)

Longitude 23.300867 E Longitude 23.300029 E Longitude 23.300567 E Longitude 23.301352 E

Latitude 43.204745 N Latitude 43.204185 N Latitude 43.203685 N Latitude 43.204188 N

Характеристика на местообитанието:

Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW

Форма на релефа:

Наклон в градуси:

[отбелязва се с +]

Основна скала:

[отбелязва се с +]

1–5°

+

Силикат

6–10°

Варовик

11–15°

Лъос

16–20°

Пясъчник

21–25°

Неразкрито

+

26–30°

друга основна скала:

31–35°

36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		Плитки	
Метаморфни		Средномощни	+
Черноземи		Мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозизирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи		Преовлажнени	
умерено влажни	+	Заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %: 95%			
Тип растителност:			[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителост			
Бореално-планинска растителост			
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителост			
Проективно покритие на дървесните видове в %: 0%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	Pyrus pyraeaster – единично, 15 см високо	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: <1%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	Crataegus monogyna – косени	5.	
2.	Rosa canina – косени	6.	
3.		7.	
4.		8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 90%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Leontodon saxatilis</i>	11.	<i>Galium verum</i>
2.	<i>Chrysopogon gryllus</i>	12.	<i>Sieglingia decumbens</i>
3.	<i>Agrostis capillaris</i>	13.	<i>Hieracium bauhini</i>
4.	<i>Festuca aff. Valesiaca</i>	14.	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
5.	<i>Potentilla erecta</i>	15.	<i>Viola sp.</i>
6.	<i>Hypochoeris radicata</i>	16.	<i>Prunella vulgaris</i>
7.	<i>Gratiola officinalis</i>	17.	<i>Centaurium erythraea</i>
8.	<i>Holcus lanatus</i>	18.	<i>Carex hirta</i>
9.	<i>Plantago lanceolata</i>	19.	<i>Hieracium hoppeanum</i>
10.	<i>Achillea millefolium</i>	20.	<i>Juncus aff. conglomeratus</i> / мъхове – 5%
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	Няма	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	<i>Chrysopogon gryllus</i>	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Площ на популацията в ha: 0,8 ha			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):		Вегетативни:	Общо:
		Генеративни:	0,019 инд./m ²
Проективно покритие на наблюдавания вид в %:			
Брой отчетни площадки: 1			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.	Няма		
2.			
3.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	A04.03. Липса на достатъчно паша	100%	
2.	K04.01. Конкуренция от многогодишни туйфести житни треви	90%	
3.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена защитена местност "Глухарчевидна жълтица"		
Бележки:			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Карты [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

Приложение 6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от *Leontodon saxatilis* Lam. (Asteraceae) в семенни банки

Методика

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от Глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam., Asteraceae) в семенни банки

1. Общи сведения за вида, природозащитен статус, разпространение и популации

Глухарчевидната жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) принадлежи към сем. Сложноцветни (Asteraceae). Видът е включен в Червения списък на папратовидните и семенните растения в България (Vladimirov, Dimitrova 2009) и в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* (Владимиров, Димитрова 2011) с категория "Застрашен".

Глухарчевидната жълтица е естествено разпространена в Западна, Централна и Южна Европа и Северозападна Африка. У нас до сега са установени 5 находища в два флористични района – Предбалкан (Западен – гр. Вършец и с. Спанчевци, общ. Вършец) и Стара планина (Западна – гр. Годеч и с. Шума, общ. Годеч; Средна – гр. Калोфер, общ. Карлово).

Глухарчевидната жълтица е многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Цъфти през юни и юли. Плодосемките са от два типа – периферните са с къса хвърчилка от люспи, а вътрешните – с носче и хвърчилка от четинки, Узряването им става през м. юли – август. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена. При лабораторни условия кълняемостта на периферните плодосемки е около 44%, а на вътрешните – около 96%.

Видът е представен в страната с три сравнително изолирани една от друга популации с обща численост под 1500 индивида, като най-многобройна е тази при с. Шума, общ. Годеч. Състоят се от групи с различен брой индивиди, заемащи обикновено малки площи.

2. Място за събиране на семена

От находищата при гр. Вършец, общ. Вършец и при с. Шума, общ. Годеч.

3. Количество на семената

При еднократно събиране – около 500 плодосемки, които се събират от по една кошничка от 25 различни индивида във всяко от находищата, като индивидите се подбират така че да покрият колкото се може по-равномерно цялото находище. В семенната банка е необходимо да се поддържат по около 1000 семена от двете посочени находища.

4. Технология за събиране и съхранение на семената

Семената се събират в хартиени пликове в период на пълна зрялост – м. юли – август (от напълно отворени кошнички със семена). До предаването им в семенната банка те се съхраняват съгласно изискванията на Протокола за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки, представен по-долу.

Методиката е разработена от Владимир Владимиров и Николай Велев от ИБЕИ, БАН.

Протокол **за събиране, съхранение и предоставяне на семена от Глухарчевидна жълтица** **(*Leontodon saxatilis* Lam., Asteraceae) в семенни банки**

Leontodon saxatilis Lam. (Глухарчевидна жълтица) е многогодишно тревисто растение от сем. Asteraceae (Сложноцветни), хемикриптофит. Цъфти през юни – август, а семената узряват през юли – август. Кълняемостта на семената е висока – около 96% за семената с хвърчилка от власинки и около 44% за периферните семена без хвърчилка от власинки.

Глухарчевидната жълтица е Застрашен (EN) вид и един от целевите обекти от проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet – Life08NAT/BG/000279).

Цел на събирането и съхранението на семена от вида

Основната цел на процедурата по събиране и дългосрочно съхранение на семена в семенни банки е подпомагане на *ex situ* опазването на генетичния фонд на вида.

Правила за събиране на семената

При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви растителни видове за нуждите на ENSCONET (2009).

1. Събирането на семена се извършва след издаване на разрешително от МОСВ.
2. Семената се събират във фаза на пълна зрялост (през август) от суб-популацията на вида край гр. Вършец, която включва около 100–150 индивида и от тази при с. Шума, с около 300–500 индивида.
3. Събират се само семената с хвърчилка от власинки от по една кошничка от 25 различни индивида от всяка суб-популация, като семената се смесват в общ плик.
4. При събирането на семената се обхващат равномерно индивиди на територията на цялата суб-популация.
5. Събирането става в хартиени или платнени пликове, след което семената се просушават на проветриво място. Ако влажността на пробата е висока (над 50%), да се добави силикагел.
6. След просушаването на семената, съхранението им да стане в етикетирани хартиени или платнен плик в хладилни условия (при +4°C).
7. Депозирането на семената в семенна банка да стане до два месеца от момента на събирането им.
8. Преди предаване на семената в семенна банка по възможност да се определи тяхната кълняемост в лабораторни условия, което да бъде отбелязано в съответната документация.
9. При депозирането на семената в семенна банка се представя следната съпътстваща документация:
 - ✓ име на вида на български и латински;
 - ✓ име на семейството на български и латински;

- ✓ локалитет с географски координати;
- ✓ дата на събиране и колектор;
- ✓ количество събрани семена;
- ✓ цитат на ваучер точно от същата суб-популация на вида, депозиран в някой от регистрираните български хербариуми (SO, SOA, SOM); при липса на такъв хербарен материал да се депозира еднократно ваучер в някой от посочените хербариуми.

Протоколът е изготвен от Владимир Владимиров по проект „ *Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати*”, финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ

Приложение 7. Публикации, свързани с изследване на вида в страната

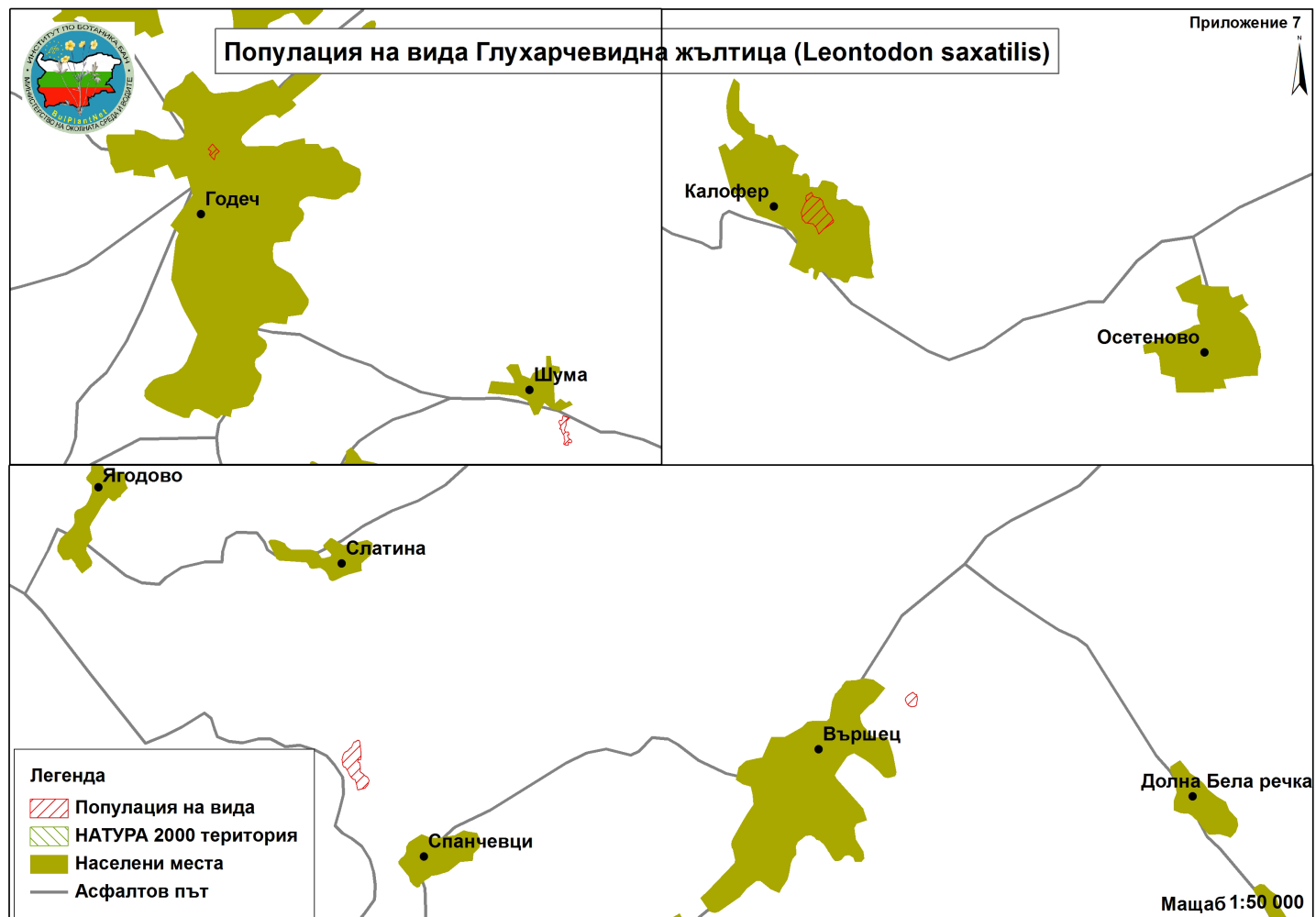
Моля, вижте приложените файлове:

Bancheva, S., Vladimirov, V. & Delcheva, M. 2012. Reports 1-3. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 19. – *Phytol. Balcan.*, **18**(2): 206.

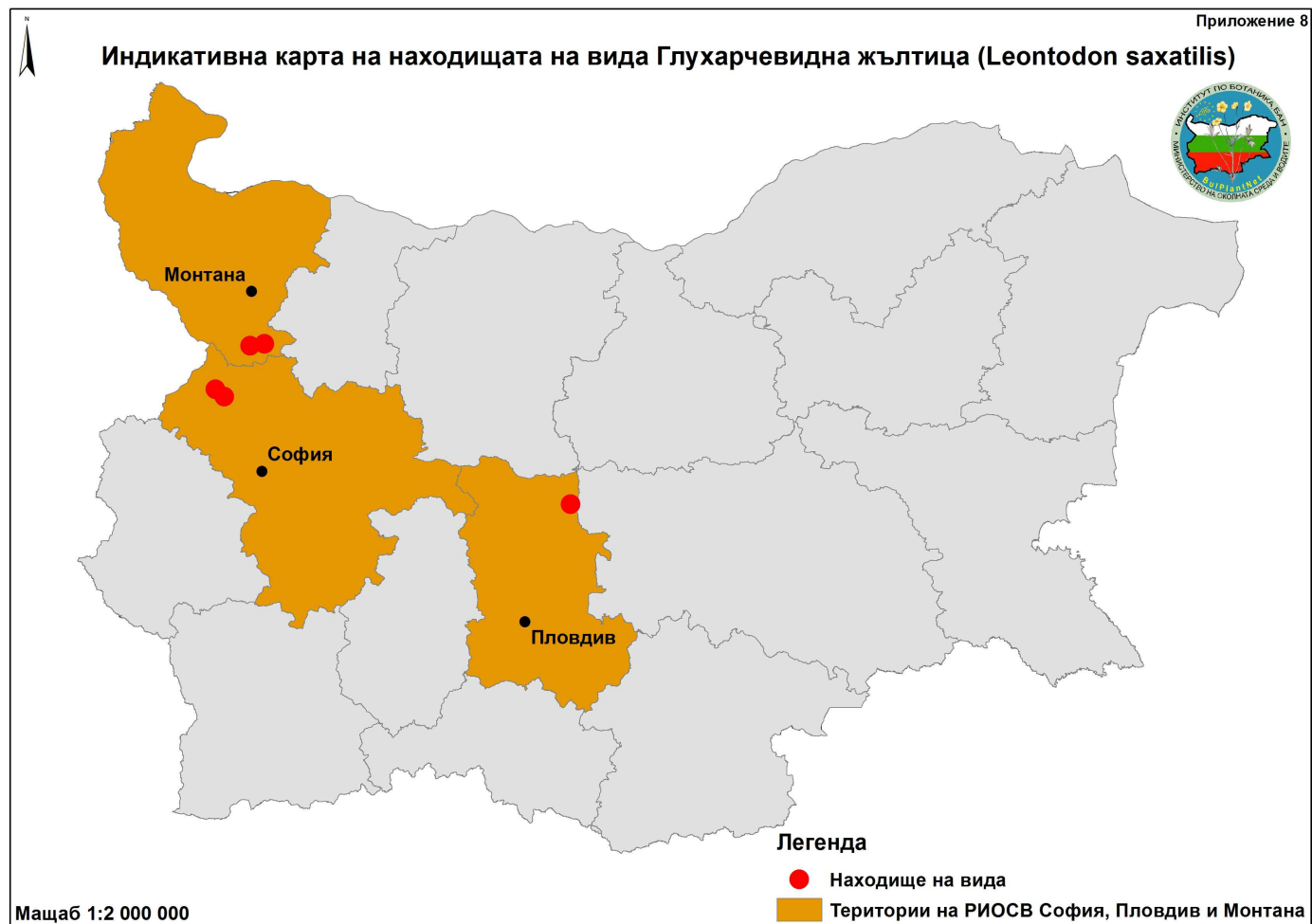
Dimitrova, D., Vladimirov, V. & Apostolova, I. 2005. *Leontodon saxatilis* (Asteraceae) – a new species for the Bulgarian flora. – *Fl. Medit.*, **15**: 219-223.

Vladimirov, V. & Petrova, A.S. 2010. Reports 92-102. – In: **Vladimirov, V. & al.** (comp.), New floristic records in the Balkans: 13. – *Phytol. Balcan.*, **16**(1): 161-164.

Приложение 8. Обща карта, на която са означени всички известни находища на вида в ГИС формат – ArcGis съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N)

Приложение 9. Индикативни карти за всяко находище в ГИС формат – ArcGis съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N)

Приложение 10. Заповеди за обявяване на защитени територии

ЗАПОВЕД № РД-643 от 14 август 2012 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителен вид глухарчевидна жълтица (*Leontodon saxatilis* Lam.) и неговото местообитание:

1. Обявявам защитена местност Глухарчевидна жълтица в землището на гр. Вършец, община Вършец, област Монтана, с площ 8,000 дка.
 2. Защитена местност Глухарчевидна жълтица включва имот с идентификатор 12961.20.101 по кадастралната карта и кадастралните регистри за землището на гр. Вършец, ЕКАТТЕ 12961, община Вършец, област Монтана, одобрени със Заповед № РД-18-74 от 24.06.2008 г. на изпълнителния директор на Агенцията по геодезия, картография и кадастър (ДВ, бр. 64 от 2008 г.), с площ 8,000 дка.
 3. В границите на защитената местност се забранява:
 - 3.1. промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята;
 - 3.2. строителство;
 - 3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;
 - 3.4. внасяне на неместни растителни видове.
 4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Монтана, да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в кадастралната карта и кадастралните регистри за землището на гр. Вършец, ЕКАТТЕ 12961, община Вършец, област Монтана.
 5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.
 6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.
- Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

За министър: **Ив. Василева**

Регистър на защитените територии: <http://eea.government.bg/zpo/bg/>